Schrijvers van Antilliaanse geschiedenis (II)

Dit is de tweede aflevering in de serie gesprekken met schrijvers van de Antilliaanse geschiedenis. Het eerste gesprek, met Jandi Paula, verscheen in de Ñapa van zaterdag 17 januari.

Cornelis Gorsira: "Onderwijs concentreren op regio"

MIAMI - "Voor de rooms-katholieke missie en zeker voor pastoor Niewindt was de Afro-Curaçaose tendens onder de slavenbevolking iets wat geen kans moest hebben vat op het volk te krijgen. De tambú was satanisch van oorsprong, volgens Niewindt. Dat was een houding die mijns inziens niets met ras te maken had, doch uitsluitend werd geinspireerd door de sterke - en misschien eenzijdig gerichte - geloofsovertuiging. Je kunt het met de missie eens zijn of niet, maar twijfel aan de oprechtheid van de geestelijkheid om het volk af te houden van Afrikaanse afgoderij, zoals dat werd genoemd, en te bekeren tot de rooms-katholieke levenshouding is er bij mij nooit geweest."

Door Ger Jan Onrust

Cornelis Goslinga is, geconfronteerd met uitspraken uit het proefschrift van Rene Rosalia (De legale en kerkelijke repressie van Afro-Curaçaose volksuitingen: een casestudy van het tambú. Amsterdam/Willemstad 1996), nog steeds dezelfde mening toegedaan als toen hij zijn dissertatie, nu meer dan veertig jaar geleden, publiceerde: "Ik heb nooit de rol van de rooms-katholieke missie als bondgenoot van het koloniale bestuur gezien. Dat er een zekere tweeslachtigheid voortsproot uit die rol is duidelijk. De missie bestond uit blanke paters, Jezus Christus, de apostelen, de heiligen waren blank. De 'overheerser', om een term te gebruiken die in een interview met Rosalia in deze krant werd gebruikt (Napa 25 mei 1996), was blank en het lijkt een fluitje van een cent de rooms-katholieke kerk met die overheerser te identificeren. Dan verdraait men de geschiedenis tot een rassenconflict. Daarvoor leveren de documenten mijns inziens geen grond. Niewindt ijverde voor emancipatie. De Franse emancipatie van 1848 was voor hem een waarschuwing hoe het niet moest. Die emancipatie overviel de Franse koloniën en leidde tot desastreuze incidenten. Niewindt wilde de bevolking voorbereiden door kerstening en opvoeding. Hij hield de emancipatie niet tegen. Dat deed de Tweede Kamer, zeven, acht of meer jaar."

ROL RK KERK

"Het feit dat mijn visie op de rol van de rooms-katholieke kerk in de kerstening van de eilanden, zoals neergelegd in 'Emancipatie en emancipator' nu aanvulling en revisie behoeft, kan mij alleen maar verheugen", zegt de 87 jaar oude Goslinga. "Het werk van Rene Rosalia en anderen zijn een stap in die richting."

Cornelis Goslinga werd kort na de Tweede Wereldoorlog door zijn oom, dr. W.J. Goslinga, die inspecteur van onderwijs op Curaçao was, overgehaald om voor een post bij het openbaar onderwijs te solliciteren. "Aanvankelijk was het plan slechts zes jaar te blijven. Het werden er vijftien. Dit werd onder andere gestimuleerd door het feit dat ik in staat was op Curaçao mijn doctorale dissertatie te schrijven met behulp van onderzoek in zowel het archief van het gouvernement als het bisschoppelijk archief. Mijn terugkomst na mijn eerste verlof in 1953 hield verband met het feit dat ik door professor Rogier van de Carolus Magnis Universiteit te Nijmegen zeer werd aangemoedigd over de Antillen te schrijven."

Vervolgens moest een onderwerp worden gekozen. Die lagen niet voor het oprapen want de overheidsarchieven "bevatten practisch niets van voor 1795 of 1800", herinnert Goslinga zich. "Het tropische klimaat en gedierte waren bezig de documenten te vernietigen en de heer Hamelberg - secretaris van het bestuur rond de eeuwwisseling - had om die documenten te redden alles uit de 17de en 18de eeuw naar Nederland laten vervoeren. De emancipatie van de slaven was een bij uitstek Antilliaans onderwerp en werd toen een van de weinige mogelijkheden die voor mij open stond. Dat daarbij de

Zelfportret van Cornelis Goslinga

figuur van pastoor - later bisschop - Niewindt zo zeer naar voren kwam en dat ik hem het predicaat Emancipator gaf, wordt door de uitvoerige correspondentie die hij voerde met vele instanties, waaronder vooral het bestuur, gerechtvaardigd."

ONDERWIJZER

Goslinga kwam als onderwijzer op de Hendrikschool en gaf enige uren les op de een paar jaar daarvoor opgerichte AMS (later Peter Stuyvesant College). Vanaf 1954 - door toename van het aantal leerlingen - werkte hij full time op het PSC. Het jaar daarvoor stond de latere hoogleraar op de MMS. De ex- geschiedenisleraar was dus op Curaçao toen de autonomie van de Nederlandse Antillen haar beslag kreeg.

"Inderdaad maakte ik de politieke ontwikkelingen die leidden tot autonomie van nabij mee. Op school merkte men daar weinig van. Leerlingen lieten zich niet over dergelijke zaken uit, tenminste niet tegenover hun onderwijzers of leraren. Ik hield mij steeds afzijdig van politiek. Mijn oom de inspecteur was de partij van mr. dr. Moises F. da Costa Gomez - 'Doktoor' - (NVP, nu PNP) openlijk toegedaan. Ik raakte in die jaren goed bevriend met Raul da Costa Gomez, die aanvankelijk onderwijzer aan de Hendrikschool was en later in de eilandelijke inspectie kwam. Van hem kreeg ik menig ooggetuigeverslag van hetgeen gaande was. Mijn bewondering voor de Doktoor werd er door gestimuleerd, ofschoon ik nooit lid van zijn partij werd. Hij was op en top een staatsman en de grondlegger van de Antilliaanse autonomie. Ik heb pas een manuscript voltooid met korte verhalen dat tot titel heeft 'Het plein van de Doktoor' en ik hoop dat dit in 1998 of 1999 het licht zal zien."

Als direct gevolg van zijn tijd op Curaçao raakte Cornelis Goslinga betrokken bij de productie van de geschiedenismethode Nos Patria. "Ik schreef deze methode samen met Chris van Koppen en Herman Sjak Shie." De Groningse uitgever Wolters-Noordhoff gaf de drie delen uit, die vooral op rooms-katholieke lagere scholen werden - naar het schijnt ook worden - gebruikt. De boeken zijn dan ook meerdere malen herdrukt. Later zouden Sjak Shie, Goslinga en A. van Noort de per uitgave dikker wordende Geschiedenis van Amerika voor de middelbare school en voor het voorbereidend wetenschappelijk en hoger algemeen vormend onderwijs produceren. Nos Patria is tot nu toe een van de weinige specifiek op de Nederlandse Antillen gerichte onderwijsuitgave die door een Europees Nederlandse of buitenlandse uitgever is gefinancierd. Goslinga: "We schreven deze werkjes om het geschiedenisonderwijs wat meer op de Antillen en hun omgeving te concentreren in plaats van op Europa."

NAAR CALIFORNIË

Na 15 jaar Curaçao vetrok Goslinga naar Californië. Vanaf 1963 was hij verbonden aan de University of California, campus Berkeley. "Ik doceerde daar Latijns-amerikaanse geschiedenis en geschiedenis van het Caribisch gebied. In 1967 vertrok ik naar de University of Florida om daar de eerste twee jaar Latijnsamerikaanse geschiedenis te geven. Daarna ook Caraibische geschiedenis, met inbegrip van de Guyana's, paleografie en Latijnsamerikaanse kunst. Paleografie betrof het lezen van zestiende- en zeventiende eeuwse Spaanse en Portugese documenten. Je moet Latijnsamerikaanse kunst niet verwarren met de precolombiaanse kunst. Mijn werkgebied was architectuur, beeldhouw- en schilderkunst. De University of Florida stuurde mij naar Cali in Colombia waar ik aan de Universidad del Valle twee jaar in het Spaans doceerde en ik bracht in 1974/75 een jaar in Nederland door als gasthoogleraar aan de Universiteit van Utrecht."

In de Verenigde Staten begon Goslinga aan zijn opus magnum, zijn driedelige The Dutch in the Caribbean and in the Guyana's, gezamenlijk ruim tweeduizend bladzijden. "Ik begon daaraan in Berkeley toen ik bemerkte dat er in het Engels bitter weinig beschikbaar was over de Nederlandse Antillen en Suriname", zegt Goslinga. "De University of California in Berkeley heeft een geweldige bibliotheek, ook op het gebied van de voormalige Nederlandse kolonien en die hielp mij de weg te vinden. Ik werd daarbij gestimuleerd door het werk van dr. Engel Sluiter, professor aldaar en nog van Nederlandse afkomst, die reeds enige artikelen had gepubliceerd en die bezig was een groot werk op te zetten over Nederlanders in de Verenigde Staten, dat door omstandigheden buiten zijn macht nooit van de grond is gekomen. Het was een opwindend avontuur waaraan ik begon deel te nemen en dat mij naar Washington, New York, Sevilla, Madrid, Amsterdam, Middelburg en Den Haag bracht."

"In Sevilla heb ik in het Archivo General de Indias gewerkt. Eveneens werkte ik in het Museo Naval in Madrid en de Bibliotheca Nacional. Dat was nog tijdens het fascistische bewind van generaal Franco. Tegenwoordig heet het weer Bibliotheca Real. In Washington werkte ik in de Library of Congress, waar men een uitstekende collectie heeft van werken over de Nederlandse Gouden Eeuw. Ook de Public Library van New York had geschriften die voor mij van belang waren. Al deze instituten waren uitstekend georganiseerd en de werken die door mijn handen gingen waren in voortreffelijke staat."

OJEDA

De boeken van Goslinga kwamen ongeveer gelijk uit met de vijfdelige serie van dr. Johan Hartog over de zes eilanden van de Nederlandse Antillen. Qua omvang kunnen de beide series met elkaar wedijveren, qua opzet niet. In ieder geval worden de boeken van Hartog in de Antillen en Aruba veel vaker geconsulteerd dan die van Goslinga. De resultaten van het onderzoek van laatstgenoemde worden veel minder vaak tegengesproken dan die van de vorig jaar overleden Hartog. Het was bijvoorbeeld Goslinga die de 'ontdekking' van Curaçao min of meer definitief toewees aan Alonso de Ojeda, waar Hartog vasthield aan Amerigo Vespucci. Goslinga heeft een vermoeden waarom vaker naar 'Hartog' wordt gegrepen: "Ik schreef mijn hoofdwerk in het Engels, Jan Hartog in het Nederlands. Mijn werk is meer academisch getint met uitgebreid onderzoek in verscheidene archieven. Hartogs werk is meer populair met zeer schaars onderzoek in het Algemeen Rijksarchief, waarvoor hij naar ik meen iemand - geen academisch getraind persoon - huurde om dat te doen. Mijn hoofdwerk is vooral voor de Amerikaanse student van de regio geschreven."

Tijdens de driedelige serie schreef Goslinga zijn 'Short history of the Netherlands Antilles and Surinam', waarin hij onder meer twee, nu nog steeds actuele kwesties aan de orde stelt. Hij schreef dat 'de feitelijke promotie van de Nederlandse taal (toen bij uitstek door Sticusa) het moeilijk maakt voor Papiamento en Shranan om te overleven en dat het onmiskenbaar de zaden van ongelijkheid draagt". Nu is hij kort over deze kwestie: "Ik geloof dat ik nog steeds bij deze mening kan blijven."

Een andere kwestie ging over de toekomst voor de autonome en onafhankelijke Antillen en Suriname. Goslinga voorspelde een rozige toekomst, want "both are progressing under sound democratic systems of government anchored by constitutional freedoms. That they should be wrestling with growing pains of young nations is not surprising." Anno 1997: "Ik waag mij niet aan een negatieve uitspraak.

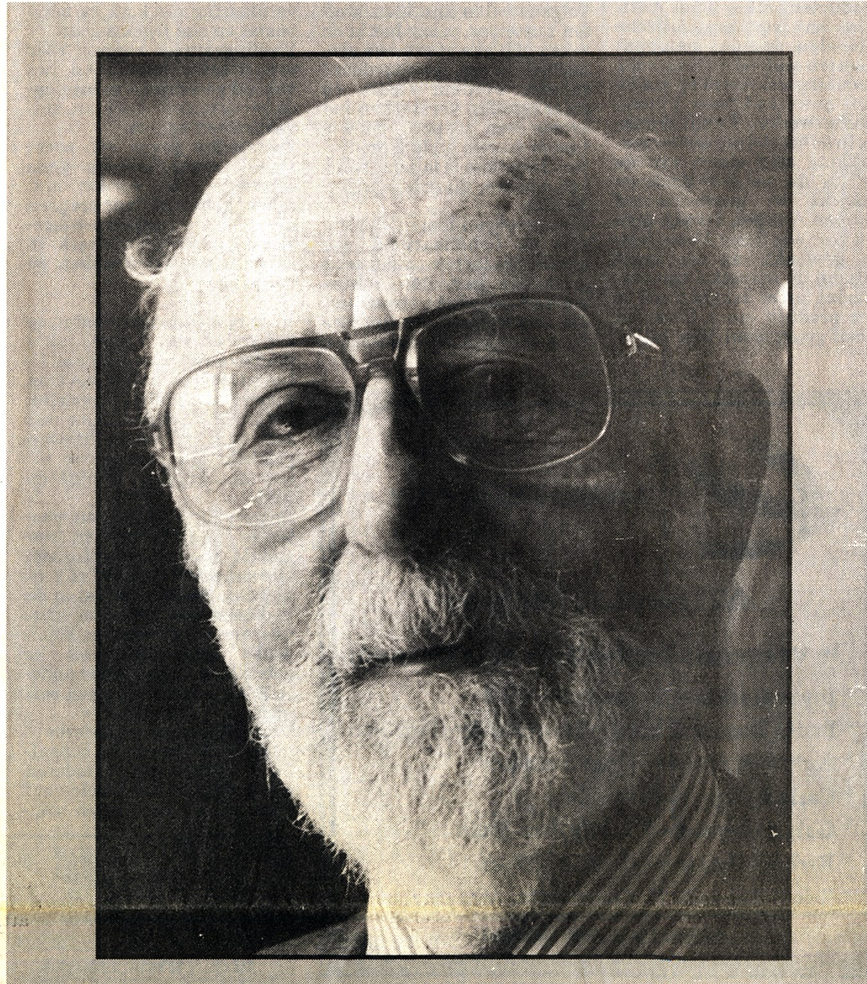
De democratie in de Antillen, op Aruba en in Suriname is nog jong en te zwak om al een eindoordeel uit te spreken. Dat er teleurstellingen zijn geweest en nog zullen komen staat als een paal boven water."

De publicaties van Cornelis Goslinga lopen sinds begin jaren zeventig over een spoor van twee lijnen. De ene is die van een vooral politiek en economisch gerichte historicus en de andere van een historisch geschoolde verhalenschrijver. Geen alledaagse combinatie. Goslinga: "Toch is er een duidelijk verband. Ik vond in het Algemeen Rijksarchief in Den Haag zo ongelooflijk veel materiaal dat ik dat moeilijk in een handboek en studiewerk kon opnemen. Het merendeel van mijn korte verhalen zijn ontleend aan de notulen van de Raad als Hof van Criminele en Civiele Justitie. Daarbij heb ik verder mijn fantasie vrij spel gegeven. Het eerste publiceerde ik onder het pseudoniem Marek Decorte om af te wachten wat de ontvangst zou zijn. Die viel mee. Daarna heb ik altijd onder mijn eigen naam geschreven. Na de voltooiing van het derde deel van The Dutch in the Caribbean stapte ik geheel over naar de historische fictie. Ik had toen naar schatting dertig zomers in de archieven doorgebracht en vond het welletjes. Ik hoop nog een paar bundels korte verhalen over de Antilliaanse samenleving zowel uit het verleden als uit de jaren toen ik op Curaçao woonde en werkte, te publiceren.

Op dit moment zijn twee manuscripten onder behandeling en eind vorig jaar is mijn achtste bundel 'De zwarte engel' uitgekomen."

"Het is zeker niet zo dat er geen onderzoek meer gedaan kan worden. Het Algemeen Rijksarchief herbergt nog zoveel onbekende gegevens in reeksen van documenten die niet in nummers of aantallen, maar in meters lengte worden gemeten. Op zo goed als alle terreinen van de koloniale samenleving kan aanvullend en grondleggend onderzoek nuttig worden voor het begrijpen van onze huidige samenleving."

"Ik kijk met groot genoegen en in dankbaarheid terug op mijn periode op Curaçao. Mijn jaren op de Antillen zijn leerrijk geweest. Ze hebben een basis gelegd voor mijn carrière als hoogleraar en voor de vele publicaties die volgden."

Cornelis Christiaan Goslinga

Historicus, kunsthistoricus en novellist. Goslinga kwam na zijn studie aan de universiteiten van Utrecht en Nijmegen naar het Peter Stuyvesant College om daar geschiedenis, Nederlands en tekenen te doceren (1946-1947 en 1954-1961). In 1956 promoveerde hij op 'Emancipatie en emancipator' over de rol die de rooms katholieke kerk en speciaal monseigneur Martinus Joannes Niewindt heeft gespeeld bij de emancipatie van de slaven. Hij schreef, samen met anderen, een driedelige geschiedenismethode voor/over de Nederlandse Antillen (Nos Patria) en een tweedelige methode over Amerika. In 1961 vertrok Goslinga naar Florida, alwaar hij hoogleraar aan de University of California Berkeley (1963-1966) en aan de University of Florida, Gainsville (1967-1980) werd. Hij doceerde Latijns Amerikaanse geschiedenis en geschiedenis van het Caribisch gebied. Later ook paleografie en Latijns Amerikaanse kunst. Aldaar publiceerde hij zijn monumentale studies 'The Dutch in the Caribbean on the Wild Coast 1580-1680' (647 blz.), 'The Dutch in the Caribbean and in the Guyana's, 1680-1791/5' (717 blz.) en 'The Dutch in the Caribbean and in Surinam, 1791/5-1942' (822 blz.). Tegelijkertijd verschenen zijn eerste bundels korte verhalen en later een aantal dichtbundels. Goslinga publiceerde zes artikelen in de Nieuwe West Indische Gids, zo'n 250 bijdragen in La Prensa en schreef 26 artikelen voor de Encyclopedie van de Nederlandse Antillen. Cornelis Ch. Goslinga woont en werkt - let wel Goslinga is 87 jaar - in Miami, Florida.

De belangrijkste publicaties:

-Emancipatie en emancipator: de geschiedenis van de slavernij op de Benedenwindse Eilanden en het werk der bevrijding. Assen 1956.
- Nos patria: methode voor het geschiedenisonderwijs in de Nederlandse Antillen. 3 delen. Met C.A. van Koppen en A.C.H.J. van Noort. Groningen 1966-1969.
- Geschiedenis van Amerika: voor de middelbare school. 2 delen. Met A.C.H.J. van Noort en H.E. Sjak Shie. Groningen 1966.
- Obra y Vida de Arturo Michelena. Venezuela 1967.
- Venezuelan painting in the nineteenth century. Assen 1967.
- The Dutch in the Caribbean and on the Wild Coast 1580-1680. Assen 1971.
- The Dutch in the Caribbean and in the Guyana's 1680-1791/5. Assen 1985.
- The Dutch in the Caribbean and in Surinam 1791/5-1942. Assen 1990.
- De Nederlanders in Venezuela / Los Holandeses en Venezuela. Caracas 1992.
- Curacao and Guzman Blanco. A case study of small power politics in the Caribbean. Den Haag 1975.
- A short history of the Netherlands Antilles and Surinam. Den Haag 1979.

Verhalenbundels:

- De bullepees (pseudonien Marek Decorte). Bussum 1971.
- Tapame en andere Antilliaanse verhalen. Den Haag 1975.
- De trinitaria. Den Haag 1981.
- Sterren en strepen. Den Haag 1985.
- Sjons en slaven. Leiden 1992.
- Een zweem van weemoed. Willemstad 1993.
- De vrome smokkelaar. Leiden 1996.
- De zwarte engel. Leiden 1997.